

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Baarn, Troelstralaan

Eemland Wonen

Datum: 21 december 2020

Projectnummer: 200285.01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
1.3	Kwaliteitsborging	5
2	Wettelijk kader	7
2.1	Verboden en zorgplicht	7
2.2	Opzetvereiste	8
2.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	8
3	Ecologie van soorten	10
3.1	Gierzwaluw	10
3.2	Huismus	10
3.3	Vleermuizen	11
4	Onderzoekmethodiek	14
4.1	Gierzwaluw	14
4.2	Huismus	14
4.3	Vleermuizen	15
5	Resultaten	18
5.1	Gierzwaluw	18
5.2	Huismus	19
5.3	Vleermuizen	20
5.4	Boomkruiper	23
6	Conclusie en advies	24
6.1	Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?	24
6.2	Ontheffing aanvragen	24
6.3	Mitigerende maatregelen	24
6.4	Broedperiode en zorgplicht	25
6.5	Vervolgstappen	25

Geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Troelstralaan te Baarn bevindt zich een perceel met 24 woningen die opgesteld zijn in 7 losse rijtjes. De initiatiefnemer is voornemens om op deze locatie nieuwbouw te realiseren. Hiertoe wordt de bestaande bebouwing gesloopt en enig groen verwijderd. Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2020) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen van verschillende soorten vleermuizen, huismus en gierzwaluw niet kan worden uitgesloten. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

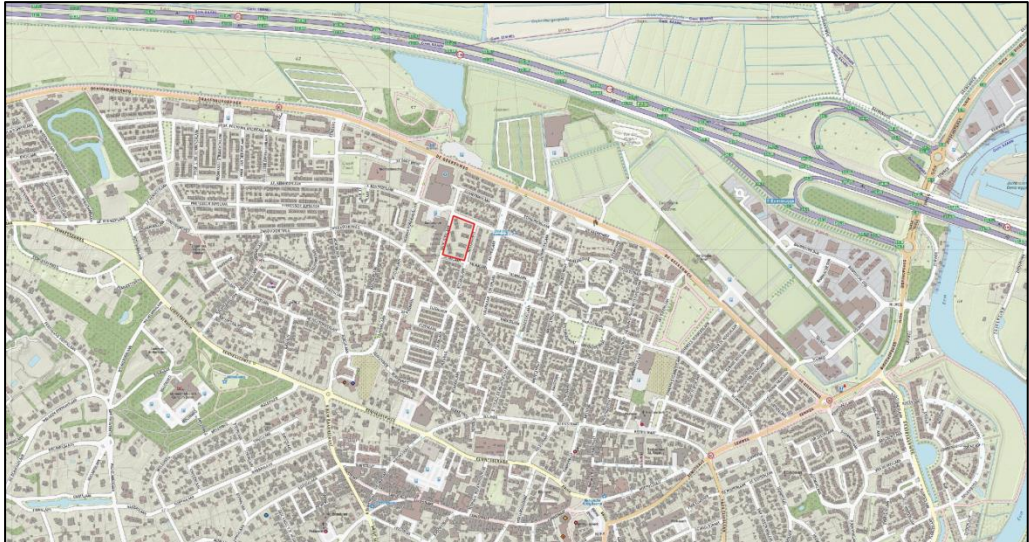
Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in het noordelijk deel van de bebouwde kom van Baarn (gemeente Baarn, provincie Utrecht). Ten noorden van het plangebied loopt de snelweg de A1. De omgeving van Baarn kenmerkt zich door agrarische gronden en zijn bosrijke omgeving. In de nabijheid ligt bijvoorbeeld het natuurgebied De Vuursche.

De directe omgeving van het plangebied kenmerkt zich voornamelijk door de aanwezigheid van woonhuizen. Ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied zijn rijtjeswoningen aanwezig. Ten westen van het plangebied bevindt zich een zorginstelling met een grasveld en enkele bomen. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Op 13 mei 2020 zijn tijdens het veldbezoek van de quick scan natuur (SAB, 2020) navolgende foto's gemaakt. Deze geven een impressie van het plangebied.

Foto van de noordzijde van het plangebied.

Foto van de binnenplaats met de grote eikenboom.

Foto van de zuidzijde van het plangebied.

Foto van de huizen met het grasveld en enig struweel.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zal nieuwbouw in het plangebied zijn gerealiseerd. Voor de nieuwbouw wordt de bestaande bebouwing gesloopt en worden de aanwezige bomen en het groen binnen het plangebied verwijderd.

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2017), de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soortspecifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
 - 1 Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
 - 2 Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
 - 3 Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
 - 4 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;

- 5 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van de Nederlandse natuur.
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1 *Vogelrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.1: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.5: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

2.1.3 Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet nog een aantal andere dier- en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, onwortelen of te vernielen.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden (artikel 3.10, lid 2). De provincie Utrecht heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode (artikel 3.31). Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (artikel 3.31, lid 1 onder d). Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden (artikel 3.8 lid 1 en artikel 3.10 lid 2). Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en ha-

bitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen (artikel 3.8 lid 5). Voor de andere beschermde soorten zijn, naast deze wettelijke belangen, ook nog aanvullende belangen geldig (artikel 3.10 lid 2).

3 Ecologie van soorten

3.1 Gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Daken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn (BIJ12, 2017a).

Gierzwaluwen bevinden zich bijna hun hele leven in de lucht. Hun lichaamsbouw is dan ook perfect aangepast aan het vliegen in de lucht. Echter, de vleugels zijn niet gebouwd op het uit stilstand opvliegen. Het gevolg is dat gierzwaluwen zich te allen tijde naar beneden moeten kunnen laten vallen om in de vleugels te komen en weg te kunnen vliegen. Ook zijn de poten nog maar slecht ontwikkeld, omdat deze weinig worden gebruikt. Vanwege deze beperkingen zijn gierzwaluwen erg conservatief in het innemen van nieuwe broedplaatsen. Ze gebruiken dan ook jaren achtereen dezelfde nestplaats (BIJ12, 2017a).

3.2 Huismus

De huismus is sterk geassocieerd met mensen. De nestplaats is voornamelijk gebonden aan menselijke bebouwing. Ook voor zijn voedsel is de huismus sterk afhankelijk van wat de mens hem aanbiedt. De huismus is geen zeldzame soort, maar is de afgelopen jaren wel sterk achteruit gegaan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in bebouwd gebied dient vanwege zijn associatie met de mens en zijn relatief algemene voorkomen vaak rekening gehouden te worden met aanwezigheid van de huismus.

De huismus broedt in losse kolonies van enkele tot tientallen nesten. Grotere kolonies hebben vaak een beter broedresultaat dan kleinere kolonies. Kolonies groter dan 25 broedparen hebben een positief broedsucces en zijn zelfvoorzienend. Ook gaan nakomelingen op zoek naar andere kolonies. Bij kolonies kleiner dan 10 broedparen is vaak een negatief broedsucces en zijn individuen uit andere kolonies nodig om de verliezen aan te vullen. Bij kolonies tussen de 10 en 25 broedparen wisselt het broedsucces.

De huismus is zeer honkvast en stelt een aantal voorwaarden aan een geschikt leefgebied:

- Nestplaats: allereerst dienen geschikte nestplaatsen voorhanden te zijn. Huismussen broeden vaak onder pannendaken met ronde dakpannen. Onder platte pannen is te weinig ruimte om te broeden. Andere geschikte kieren in bebouwing worden ook gebruikt. De nestplaatsen liggen meestal niet in de volle zon, aangezien dakpannen door de zon erg heet kunnen worden;

- Voedsel: binnen maximaal enkele honderden meters van de nestplaats dient voedsel aanwezig te zijn. Volwassen dieren eten zaden van grassen en onkruiden, insecten, bessen, bloemknoppen, maar ook al het voedsel wat de mens aanbiedt, zoals voedsel uit voedersilo's en etensresten. De voedselvoorziening moet het gehele jaar aanwezig zijn. In de broedperiode hebben de jongen eiwitrijk voedsel nodig, zoals bladluizen, muggen, vliegen en rupsen. Daarom moeten struiken, of andere vormen van groen aanwezig zijn waarin de huismussen dit voedsel voor hun jongen kunnen vinden;
- Water: huismussen hebben water nodig. Dit vinden ze op allerlei plekken, zoals in een dakgoot of een speciale drinkbak;
- Beschutting: huismussen zijn een makkelijke prooi voor roofdieren zoals sperwers. Binnen enkele meters van de voedselbronnen dient daarom beschutting aanwezig te zijn. Dit bestaat voornamelijk uit dichte, of groenblijvende struiken.

De huismus gebruikt zijn nest het gehele jaar door. Voornamelijk tijdens de broedperiode (april tot en met augustus) en tijdens vorstperiodes is de huismus erg afhankelijk van de broedplaats. Eventuele verstoringen aan het nest mogen daarom in ieder geval niet in deze periodes plaatsvinden.

3.3 Vleermuizen

Elke vleermuissoort heeft een eigen specifiek scala aan eisen waaraan een leefgebied moet voldoen, om zich succesvol te kunnen handhaven. De verblijfplaatsen, vliegrou-tes en foerageergebieden nemen hierin een centrale plaats in. Deze worden hieronder besproken.

3.3.1 Verblijfplaats

Net als alle zoogdieren zoeken ook vleermuizen een beschermde ruimte op om te slapen, hun jongen te baren en groot te brengen. Dit is de zogenaamde vaste rust- en verblijfplaats. Vleermuizen bezitten door het jaar heen een groot scala aan verschillende soorten verblijfplaatsen om in bovengenoemde behoefte te voorzien. Er wordt voor deze diergroep onderscheid gemaakt tussen kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. In de kraamverblijfplaats worden de jongen (één per vrouwtje) gebaard en gezoogd. In dergelijke verblijfplaatsen scholen meerdere vrouwtjes (met jongen) bij elkaar. De omvang van een dergelijke kolonie verschilt per locatie en per soort. Van de gewone dwergvleermuis is bijvoorbeeld bekend dat zij groepen vormt van circa 50 tot 120 individuen (BIJ12, 2017c). Bij de laatvlieger zijn deze groepen geregeld kleiner: 10 tot 60 vrouwtjes (Dietz et al., 2011).

In zomerverblijfplaatsen bevinden zich de volwassen mannetjes en vrouwtjes die zich niet voortplanten. Hier zijn geen grote groepen vleermuizen aanwezig. In de paarverblijfplaatsen vindt de paring plaats. Mannetjes bezetten dan een verblijfplaats met daaromheen zijn territorium en proberen vrouwtjes hiernaartoe te lokken om te paren. In de winterverblijfplaats overwinteren de vleermuizen (www.vleermuis.net). Gewone dwergvleermuizen kunnen zowel in kleine als in grote groepen overwinteren (BIJ12, 2017c). De meervleermuis overwintert weer in grotten of bunkers en andere soorten trekken weg uit Nederland naar warmere oorden (www.vleermuis.net).

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al., 2011; Zoogdiervereniging en Probos, 2012).

Vleermuizen leven door het jaar heen in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen, maar ook in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen tijdens hetzelfde seizoen. Afhankelijk van soort en situatie is er sprake van een hoofdverblijfplaats met satellietverblijfplaatsen of van meer gelijkwaardige verblijfplaatsen. Zelfs kraamverblijfplaatsen kunnen van de ene op de andere dag verlaten zijn, waarbij de vrouwtjes hun jongen hangend aan de buik met zich meedragen. Tussen winterverblijfplaatsen wordt minder gewisseld (www.vleermuis.net). Bij de gewone dwergvleermuis liggen alle verblijfplaatsen binnen een straal van 20 kilometer bijeen (BIJ12, 2017c). Bij grotere vleermuissoorten als de rosse vleermuis is dit gebied vele malen groter (BIJ12, 2017d).

3.3.2 Vliegroutes

Vanuit hun verblijfplaatsen moeten de vleermuizen hun weg kunnen vinden op zoek naar voedsel. Met behulp van hun sonar moeten ze wegwijs worden in de omgeving tussen verblijfplaats en foerageergebied. Bepaalde vleermuissoorten, zoals de gewone dwergvleermuis, gebruiken hiervoor vaak een vaste route naar het foerageergebied. Lijnvormige elementen als een bomenrij of watergang met opgaande begroeiing zijn hierbij vaak belangrijk voor hun oriëntatie (www.vleermuizenindestad.nl, Limpens et al., 2004).

3.3.3 Foerageergebied

Vleermuizen gebruiken verschillende typen gebieden om voedsel te vinden. Hiertoe heeft elke vleermuissoort zich op enige wijze gespecialiseerd. Een overeenkomst is dat ze allen beschutting van wind zoeken. Enerzijds om energie te besparen, anderzijds vanwege de hoeveelheid insecten. De gewone dwergvleermuis foerageert bijvoorbeeld vooral in open ruimtes in bosachtig gebied of langs wind beschutte, lijnvormige elementen, zoals bomenrijen of watergangen (BIJ12, 2017c). De laatvlieger foerageert ten opzichte van de gewone dwergvleermuis in dezelfde soort gebieden maar dan hoger in de lucht en zolang de wind het toe laat boven opener terrein. De watervleermuis foerageert meestal boven open water (www.vleermuizenindestad.nl).

3.3.4 Jaarcyclus vleermuizen

Vleermuizen gebruiken dus een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. De in Nederland meest voorkomende soorten volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens migratie, kraamperiode,

balts- of paartijd, trek en tenslotte weer winterslaap (www.vleermuizenindestad.nl). zie onderstaand tijdschema.

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
activiteit	winterslaap			migratie		kraamtijd		paartijd / migratie			winterslaap	
functie	winterverblijf			tussen- verblijf		kraamverblijfplaats / zomerverblijfplaats		paarverblijfplaats			winter- verblijfplaats	

Jaarcyclus van vleermuizen. Bron: Zoogdiervereniging

4 Onderzoekmethodiek

4.1 Gierzwaluw

Het onderzoek om aan- of afwezigheid van nesten van gierzwaluwen aan te tonen is uitgevoerd conform het kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017a). Het voldoet dan ook aan de volgende voorwaarden:

- minimaal drie inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen;
- in de periode van 1 juni tot en met 15 juli;
- waarvan minimaal één inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli;
- van twee uur voor zonsondergang tot zonsondergang;
- tijdens goede weersomstandigheden (droog, niet te veel wind).

Gezien de grootte van het plangebied is ervoor gekozen om de locatie van de nesten te bepalen door middel van het waarnemen van in- en uitvliegende gierzwaluwen. Dergelijke nestlocatietellingen leveren de beste resultaten op. Hierbij is 15 tot 30 minuten gepost per strategisch gekozen plek, van waaruit verschillende potentiële nestlocaties overzien kunnen worden. Alle in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn genoteerd en de locaties zijn op een kaart bijgehouden. Naast in- en uitvliegende individuen zijn ook laagvliegende, luid roepende vogels genoteerd. Dit gedrag duidt er namelijk op dat een nestlocatie in de buurt aanwezig is (BIJ12, 2017a). Daarnaast is ook bijgehouden hoeveel gierzwaluwen maximaal hoog boven en in de omgeving van het plangebied rondvliegen.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd op 15 juni, 28 juni en 10 juli. Onderzoeken zijn uitgevoerd door respectievelijk twee, één en één deskundige onderzoekers. Na elk veldbezoek is beoordeeld met hoeveel onderzoekers het volgende veldbezoek uitgevoerd moet worden, uitgaande van het aantal verdachte plekken met nestindicerend gedrag. Omdat er na het bezoek van 15 juni geen aanwijzingen dat er nesten aanwezig konden zijn, konden de bezoeken van 28 juni en 10 juli door één deskundig onderzoeker worden uitgevoerd.

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is met bovengenoemde methode voldoende aannemelijk gemaakt als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest.

4.2 Huismus

Het inventariseren van huismussen vindt plaats door zichtwaarnemingen. Door ongeveer een uur in een bepaald gebied te inventariseren wordt een goed beeld gekregen van de aan- of afwezigheid van huismussen in een gebied. Aanwezigheid van huismusnesten kan op verschillende manieren worden aangetoond. Er mag uit worden gegaan van een huismusnest bij de volgende waarnemingen:

- 1 Waarneming van nest of nestbouw;
- 2 Bezoek van een huismus aan een potentiële nestplaats;
- 3 Transport van voedsel of ontlastingspakketjes;
- 4 Bedelende jongen in een nest;

- 5 Van 10 maart tot 20 juni een zingend mannetje;
- 6 Van 10 maart tot 20 juni aanwezigheid van een paartje;
- 7 Van 10 maart tot 20 juni baltsgedrag.

De laatste drie type waarnemingen zijn het makkelijkst te doen. Nadeel is wel dat de precieze nestlocatie dan nog niet geheel duidelijk is. Daarom is gewacht tot een huismus een potentiële nestplaats echt bezoekt (bijvoorbeeld in nestkast vliegen, of onder dakrand kruipen). De laatste drie type waarnemingen dienen onder de juiste onderzoeksomstandigheden uit te worden gevoerd. Droog, weinig wind, in de ochtend vanaf 1 à 2 uur na zonsopkomst op geluidsluwe momenten.

Om afwezigheid van de huismus met voldoende zekerheid vast te stellen, dienen twee inventarisatierondes in de periode van 1 april tot en met 15 mei uitgevoerd te worden met een tussenperiode van minimaal tien dagen of er dienen vier inventarisatieronde plaats te vinden in de periode 10 maart tot 20 juni met een tussenperiode van minimaal tien dagen (Kennisdocument Huismus, 2017). De veldbezoeken zijn uitgevoerd op 13 mei, 9 juni en 19 juni. Hierbij viel dus één veldbezoek binnen de ideale periode en zijn er nog twee veldbezoeken uitgevoerd buiten de ideale periode om aan de eisen van het onderzoek te voldoen.

4.3 Vleermuizen

4.3.1 Onderzochte soorten, functies en onderzoeksomstandigheden

Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen zoals deze zijn verwoord in het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Om aan deze richtlijnen te kunnen voldoen is allereerst beoordeeld welke vleermuissoorten mogelijk in het plangebied voor kunnen komen en welke functies het voor deze soorten kan vervullen. Deze beoordeling is gebaseerd op de bekende verspreiding van in Nederland voorkomende vleermuizen, de ecologie van de soorten en de aangetroffen situatie. In navolgend overzicht is deze beoordeling uiteengezet.

Beoordeling van mogelijk aanwezige soorten en de functies die de situatie in het onderzoeksgebied zou kunnen vervullen (x = functie is niet uit te sluiten, - = functie is uit te sluiten).

Vleermuissoort	Kraam- ver- blijf	Zomerver- blijf	Paarver- blijf	Winterver- blijf	Foerageerge- bied	Vliegrou- te
Gewone dwerg- vleermuis	x	x	x	x	x	-
Ruige dwerg- vleermuis	-	x	x	x	x	-
Laatvlieger	x	x	x	x	x	-
Gewone groot- oorvleermuis	x	x	x	-	x	-

De mogelijk aanwezige vleermuissoorten en functies, zoals weergegeven in voorgaand overzicht, zijn in dit onderzoek onderzocht. Om voor deze soorten te voldoen aan de onderzoekseisen van het vleermuisprotocol zijn de veldbezoeken uitgevoerd zoals is weergegeven in navolgende tabel. In deze tabel zijn ook de weersomstandigheden en het aantal onderzoekers weergegeven. Tevens is weergegeven wanneer welke functies zijn onderzocht.

Data, tijden, onderzoeksomstandigheden en onderzochte functies tijdens de uitgevoerde onderzoeken.

Veldonderzoeksdata	15-06-2020	13-07-2020	14-07-2020	15-07-2020	26-08-2020	29-09-2020
Zon op	05:16	05:32	05:34	05:35	06:39	07:35
Zon onder	21:58	21:51	21:50	21:49	20:37	19:18
Tijd (start)	22:00	02:30	21:45	21:45	21:45	22:30
Tijd (eind)	00:30	05:30	23:45	23:45	23:45	00:30
Temperatuur (°C)	18	10	15	16	16	12
Windkracht (Bft)	1	1	2	2	2	1
Neerslag	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen
Weersomstandigheden	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Aantal onderzoekers	6	4	3	3	3	3
Onderzochte soorten	Alle exclusief laatvlieger	Alle	Laatvlieger	Laatvlieger	Alle	Alle
Onderzochte Functies						
Kraamverblijfplaatsen	x	x	x	x		
Zomerverblijfplaatsen	x	x	x	x		
Paarverblijfplaatsen					x	x
Massawinterverblijf					x	x
Foerageergebied	x	x	x	x	x	x
Vliegroutes						

4.3.2 Methode

De onderzoekers hebben zich gedurende het veldonderzoek over het onderzoeksgebied verspreid en gezocht naar vleermuizen door middel van zichtwaarnemingen en het gebruik van batdetectors. Navolgende waarnemingen zijn belangrijk en zijn in ieder geval genoteerd:

- Vleermuizen die in of uit een gebouw, boom, etc. vliegen. Dit wijst op de aanwezigheid van een verblijfplaats;
- Zwermgedrag; vleermuizen die een tijdje en op een typische manier op een bepaalde plek rondvliegen. Vaak met meerdere vleermuizen, maar kan ook alleen. Dit kan duiden op een verblijfplaats.
- Paargedrag, zoals baltsactiviteit van mannelijke vleermuizen. Dit kan bijvoorbeeld wijzen op de aanwezigheid van een paarterritorium en paarverblijfplaatsen.
- Foeragerende vleermuizen. Hierbij is van belang hoeveel vleermuizen foerageren en of nog andere functies in de buurt aanwezig zijn. Op basis van deze waarnemingen is bepaald of sprake is van essentieel foerageergebied.

- Meerdere vleermuizen die een bepaalde route vliegen. Dan is meestal sprake van een vliegroute van vleermuizen. Op basis van deze waarnemingen en een inschatting van de omgeving is bepaald of sprake is van een essentiële vliegroute.

4.3.3 Batdetectors

Het onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen is uitgevoerd door middel van zichtwaarnemingen en onderzoek met batdetectors. In dit onderzoek zijn de typen Petterson D240X, Petterson M500 en Batlogger M gebruikt. Een batdetector is een apparaat dat de onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen opvangt en vertaalt in voor mensen hoorbare geluiden. Door interpretaties van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam worden gebracht. Met behulp van deze detectoren kunnen opnames worden gemaakt die eventueel achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van computerprogramma's. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

4.3.4 Weersomstandigheden

De vleermuisveldbezoeken mogen alleen bij goede weersomstandigheden uitgevoerd worden. Deze eisen zijn ook in het vleermuisprotocol opgenomen. Als de weersomstandigheden onvoldoende zijn, is de vleermuisactiviteit lager dan bij goede weersomstandigheden en geven de waarnemingen geen goed beeld van het vleermuisgebruik van het onderzoeksgebied. In dit geval zijn alle veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Weergegevens zijn geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

5 Resultaten

5.1 Gierzwaluw

De veldbezoeken voor de gierzwaluw hebben plaatsgevonden op 15 juni, 28 juni en 10 juli 2020. Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden goed (droog, niet te koud) om een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van de gierzwaluw.

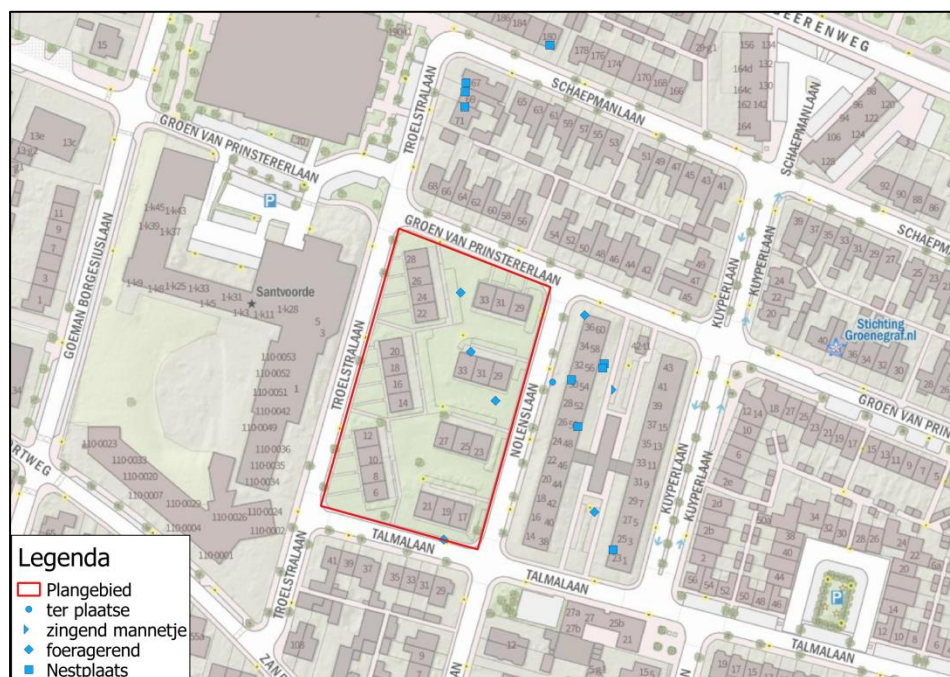
Op 15 juni 2020 was er weinig gierzwaluw activiteit waargenomen, alleen een aantal hoog overvliegende individuen. In de zuidelijke helft van het plangebied was iets meer activiteit, soms laagvliegend en gierend rondgevoegen. Dit leidde allen naar buiten het plangebied. Op 28 juni is hetzelfde beeld als op 15 juni waargenomen. Kort foera-geerde meer dan 15 gierzwaluwen boven het plangebied. Er werd nauwelijks geroepen of gegierd. Om een goed beeld van de omgeving te verkrijgen is ook in de buurt van het plangebied onderzocht. Net buiten het plangebied is een nestlocatie aangetroffen onder een nokpan van een huis. Op 10 juli 2020 is het laatste veldbezoek uitgevoerd. Ook toen is geen gedrag waargenomen dat wijst op een nestplaats in de bebouwing in het plangebied. Gesteld kan worden dat in het plangebied geen nestplaatsen van de gierzwaluw aanwezig zijn. Zie navolgende afbeelding voor de visualisatie van de waarnemingen.

Kaart met daarop aangegeven de waarnemingen van de verschillende gedragingen van de gierzwaluw in en rondom het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

5.2 Huismus

Het eerste veldbezoek heeft plaatsgevonden op 13 mei 2020 in de ochtend bij gunstige weersomstandigheden. Bij aanvang van het veldbezoek werden geen huismussen waargenomen. In het plangebied zijn geen foeragerende huismussen of nestlocaties waargenomen. Net buiten het plangebied aan de oostkant van de Nolenslaan is een nestlocatie van huismussen aangetroffen. Het tweede veldbezoek vond plaats op 9 juni 2020 in de ochtend bij gunstige weersomstandigheden. Tijdens dit veldbezoek zijn geen nestlocaties in het plangebied waargenomen. Wel meerdere foeragerende huismussen in het plangebied waargenomen, welke op en aan vlogen van het plangebied naar hun nestlocatie ten oosten buiten het plangebied. Zeker 4 en vermoedelijk nog 2 nestlocaties van huismussen aangetroffen bij het binnenhof van de huizen ten oosten van de Nolenslaan. Ook zijn ten noorden buiten het plangebied nestlocaties aangetroffen. Op 19 juni is in de ochtend het laatste veldbezoek uitgevoerd bij goede weersomstandigheden. In het plangebied wederom geen nestlocaties waargenomen. Wel zijn vele foeragerende huismussen in het plangebied aanwezig, voornamelijk in het oostelijke gedeelte, soms wel 10 tot 15 tegelijk. Vermoedelijk ook een aantal jongen, waarschijnlijk afkomstig van de nestlocatie aan de oostkant van de Nolenslaan. Delen van het plangebied lijken dan ook essentieel foerageergebied te zijn voor deze huismussen. Gesteld kan worden dat in het plangebied geen nestplaatsen van de huismus aanwezig zijn. Zie navolgende afbeelding voor een visualisatie van de waarnemingen.

Kaart met daarop aangegeven de waarnemingen van de verschillende gedraging van de huismus in en rondom het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

5.3 Vleermuizen

5.3.1 Kraamverblijfonderzoek

Tijdens het veldbezoek op 15 juni 2020 werd de eerste waarneming van een vleermuis gedaan om 22:15 uur. Het betrof een gewone dwergvleermuis die aan het foerageren was rondom de grote eik, centraal in het plangebied. Om circa 22:25 uur werd de eerste foeragerende laatvlieger waargenomen in het plangebied, tevens rondom de grote eik. Gedurende de avond werd hier door veel individuen van zowel gewone dwergvleermuis als laatvlieger gevoerageerd. Naar inschatting zijn maximaal drie gewone dwergvleermuizen en vier laatvliegers tegelijk waargenomen in het plangebied. Om 22:30 uur is de eerste uitvliegende vleermuis waargenomen. Dit gaat om een laatvlieger die uit een overhangende dakpan aan de kopse kant van de Troelstralaan 22 kwam uitvliegen. Deze foerageerde eerst ook direct na uitvliegen rondom de grote eik en vertrok vervolgens in zuidelijke richting. Vanuit dezelfde gevel, maar dan vanuit de nokpan in om 22:50 uur een uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze vloog na het uitvliegen direct in zuidelijke richting het plangebied uit. Gedurende het hele veldbezoek is verspreid over het plangebied activiteit van vleermuizen waar te nemen, waar voornamelijk veel laatvliegers aanwezig zijn. Behalve één verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis en één verblijfplaats van de laatvlieger zijn echter geen uitvliegende vleermuizen vanuit de bebouwing in het plangebied waargenomen.

Op 13 juli 2020 heeft het ochtendbezoek plaatsgevonden. Tijdens het veldbezoek was het relatief rustig qua vleermuisactiviteit. Er zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen, maar deze leken geen sterke binding met het plangebied te hebben. Er zijn geen invliegende vleermuizen in het plangebied waargenomen. Wel is direct ten zuiden van het plangebied onder de nokpan van de Talmalaan 37 een invliegende laatvlieger waargenomen. Hier zal dus een verblijfplaats van de laatvlieger aanwezig zijn. Dit is echter buiten het plangebied.

Op 14 juli 2020 is de noordelijke helft van het plangebied onderzocht. Dit keer zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Ook niet bij de bekende verblijfplaatsen. Wel werd er weer met enige regelmaat gevoerageerd rondom de grote eik door verschillende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers.

Op 15 juli is de zuidelijk helft van het plangebied onderzocht. Wederom zijn in het plangebied geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Wel zijn er twee uitvliegende laatvliegers waargenomen vanuit de verblijfplaats ten zuiden van het plangebied (Talmalaan 37). Er was wederom veel foerageeractiviteit van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger rondom de eik in het plangebied. Tevens werden twee overvliegende rosse vleermuizen waargenomen. Deze hadden echter geen binding met het plangebied.

Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van het kraamverblijfonderzoek.

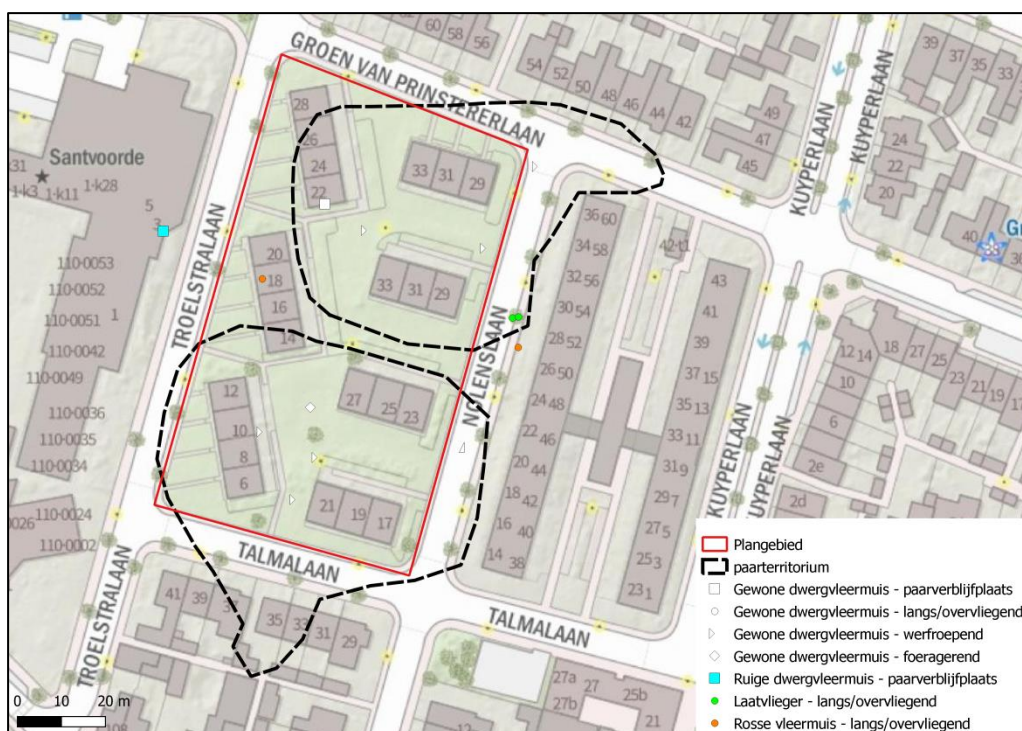
Vleermuiswaarnemingen tijdens het kraamonderzoek. Bron: PDOK, bewerking SAB.

5.3.2 Paarverblijffonderzoek

Tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2020 werd als eerste de baltsroep van een ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze was vanuit de bebouwing ten westen van het plangebied aan het roepen (het zorgtehuis). Hier heeft de ruige dwergvleermuis een paarverblijfplaats achter een open stootvoeg in de bebouwing. Dit is echter buiten het plangebied. In het plangebied werden gedurende het grootste deel van het veldbezoek baltsroepjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen die in vlucht aan het baltsen waren. Er werden twee verschillende gewone dwergvleermuizen in baltsvlucht waargenomen. Eén vloog voornamelijk aan de noordelijke helft van het plangebied en vloog af en toe een stuk in oostelijke richting door de Groen van Prinstererlaan. Het is zeer aannemelijk dat deze een paarverblijfplaats heeft op de plek waar tijdens het kraamonderzoek een zomerverblijfplaats is aangetroffen. De andere gewone dwergvleermuis vloog rond het zuidelijk deel van het plangebied en vloog af en toe door de steeg tussen de woningen van Talmalaan 35 en 37 in zuidelijke richting. Er werd geen specifieke binding met bebouwing waargenomen, maar aangezien het grootste deel van het paarterritorium in het plangebied ligt, moet aangenomen worden dat zich hier ergens een paarverblijfplaats bevindt in één van de te slopen woningen.

Tijdens het veldbezoek van 29 september was in het algemeen minder activiteit van vleermuizen. De ruige dwergvleermuis is niet meer waargenomen. Wel zijn in beide territoria die tijdens het voorgaande veldbezoek zijn vastgesteld wederom gewone dwergvleermuizen in baltsvlucht waargenomen. Dit bevestigt dat er twee paarterritoria in het plangebied aanwezig zijn. Verder zijn tijdens dit veldbezoek geen nieuwe waarnemingen gedaan.

Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van het paarverblijffonderzoek.

Vleermuiswaarnemingen tijdens het paaronderzoek. Bron: PDOK, bewerking SAB.

5.3.3 Massawinterverblijfonderzoek

Van de gewone dwergvleermuis is bekend dat deze gebruik maakt van massawinterverblijfplaatsen. Zodra het in de herfst en winter echt koud wordt, trekken de gewone dwergvleermuizen van hun solitaire winterverblijfplaatsen (vaak zijn dit ook zomer-, kraam-, of paarverblijfplaatsen (BIJ12 2017c)) naar massawinterverblijfplaatsen. Zover bekend zijn dit voornamelijk grote, massieve gebouwen, waar ze diep weg kunnen kruipen in diepe spleetvormige ruimten zoals een spouw, dilatatievoeg of hol vloerelement (Brekelmans & Korsten, 2014). In het plangebied zijn allen gelijkvloerse woningen aanwezig. Dergelijke woningen zijn niet geschikt als massawinterverblijfplaats. De aanwezigheid van massawinterverblijfplaatsen is daarom op voorhand uitgesloten en is niet specifiek nader onderzocht.

5.3.4 Aanwezigheid essentiële elementen vleermuizen

Voor vleermuizen zijn alle vormen van verblijfplaatsen essentiële elementen om de huidige staat van instandhouding niet aan te tasten. In het plangebied is één zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en één zomerverblijfplaats van de laatvlieger aanwezig. Bij de voorgenomen plannen gaan deze verblijfplaatsen verloren.

Ook foerageergebieden en vliegroutes kunnen essentiële elementen vormen. In dit geval wordt veel gefoerageerd rondom de grote eik centraal in het plangebied. Deze eik is hoogstwaarschijnlijk essentieel voor het functioneren van de verblijfplaatsen in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied. Indien de eik wordt gekapt zal essentieel foerageergebied voor vleermuizen verloren gaan. In het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes voor vleermuizen aanwezig.

5.4 Boomkruiper

Tijdens de uitvoering van het nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw, heeft de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht aangegeven dat extra aandacht gegeven dient te worden aan de mogelijkheid van nestlocaties van de boomkruiper in het plangebied. Dit omdat nestlocaties van deze soort in de nabije toekomst mogelijk extra bescherming zullen genieten. Naar aanleiding hiervan is het plangebied nader beoordeeld.

De boomkruiper is een soort die weinig kritisch is qua leefgebied. Hij komt voor op de meeste plaatsen waar bomen zijn, zoals bossen, parken en tuinen. De boomkruiper heeft niet veel bomen nodig, maar de bomen moeten wel een grote diameter hebben. Laanbeplanting met stevige bomen kan geschikt leefgebied vormen. De boomkruiper maakt nesten achter loszittende boombast, oude nestkastjes, tussen klimopbegroeiing en andere bestaande holtes en beschutting. Daarnaast rusten boomkruipers in de wintermaanden in groepjes bij elkaar. Dit doen ze over het algemeen in hetzelfde leefgebied als hun broedhabitat. In het plangebied zijn ruimtes achter nokpannen met krijtsporen waargenomen, wat kan duiden op een nestlocatie van de boomkruiper, of op een dergelijke rustlocatie waar in de wintermaanden door meerdere boomkruipers gerust kan worden. Het plangebied vormt echter geen ideaal leefgebied. Dit omdat er maar één boom met een grote diameter in het plangebied en de directe omgeving aanwezig is.

Tijdens geen van de veldbezoeken zijn boomkruipers in het plangebied waargenomen, terwijl zowel voor de gierzwaluw, huismus en vleermuizen aandachtig gekeken is naar de nokken van de bebouwing op verschillende momenten op de dag. Ook rondom de bomen in het plangebied zijn geen waarnemingen van de boomkruiper gedaan. Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF zijn in het plangebied zelf geen waarnemingen van de boomkruiper gedaan. In een park ten zuidwesten van het plangebied en het groen ten noorden van de Geerenweg zijn wel waarnemingen van de boomkruiper.

Omdat er tijdens het hele seizoen gedurende meerdere veldbezoeken geen waarnemingen van de boomkruiper in het plangebied zijn gedaan, de boomkruipers niet zijn waargenomen in het plangebied volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF en er geen uitermate geschikt leefgebied voor de boomkruiper in het plangebied aanwezig is, kan redelijkerwijs uitgesloten worden dat in het plangebied essentieel leefgebied voor de boomkruiper aanwezig is. Met de voorgenomen plannen gaat dus geen essentieel leefgebied van de boomkruiper verloren.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Nestplaatsen en essentieel leefgebied van de gierzwaluw en boomkruiper zijn niet aanwezig in de bebouwing binnen het plangebied. Nestplaatsen van huismussen zijn in het plangebied ook niet aanwezig, maar er is wel essentieel leefgebied (schuil- en foerageergebied) voor huismussen in het plangebied aanwezig. Verder is een zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en een zomerverblijfplaats van de laatvlieger aanwezig. Ook is er essentieel foerageergebied voor vleermuizen in het plangebied aanwezig. Met de geplande werkzaamheden gaan de verblijfplaatsen en het essentieel leefgebied waarschijnlijk verloren. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van vleermuizen bij de werkzaamheden. In dat geval is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om de werkzaamheden toch door te laten gaan is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig in combinatie met het treffen van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

6.2 Ontheffing aanvragen

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals de huismus en gewone dwergvleermuis) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een ontheffing Wet natuurbescherming. Een dergelijke ontheffing dient voor dit project aangevraagd te worden bij de Provincie Utrecht.

Bij het indienen van een aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming dient een projectplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort in het plangebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

Een ontheffing wordt enkel verleend als voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen om zoveel mogelijk schade aan de huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger te voorkomen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de zorgplicht.

6.3 Mitigerende maatregelen

6.3.1 *Huisumus*

Tijdens de voorgenomen plannen moet er voor gezorgd worden dat er te allen tijde voldoende schuil en foerageermogelijkheid aanwezig is, zodat de functionaliteit van de nestlocaties in de omgeving niet in het geding komt. Dit kan door bepaalde elementen in het plangebied te behouden, zoals bijvoorbeeld de hagen aan de oostkant van het

plangebied, of door voorafgaand aan de werkzaamheden alternatieve schuil- en foerageermogelijkheden te bieden voor de huismus.

6.3.2 Gewone dwergvleermuis

Mitigerende maatregelen voor vleermuizen houden over het algemeen in dat in de omgeving tijdelijke kasten worden geplaatst, waarbij rekening gehouden moet worden met een gewenningsperiode. Hierna wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor de vleermuizen. Als vervolgens de bebouwing vleermuisvrij is verklaard, kunnen de geplande ruimtelijke ingrepen plaatsvinden. Tenslotte worden dan nieuwe permanente voorzieningen in de nieuwbouw gerealiseerd. Omdat de laatvlieger een kritische soort is, maakt deze zover bekend geen gebruik van standaard vleermuiskasten. Voor deze soort zal dan ook naar maatwerk mogelijkheden gekeken moeten worden door een expert. Verder dient rekening gehouden te worden met de oude eik als essentieel foerageergebied. Er zal te allen tijde voldoende foerageergebied voor vleermuizen aanwezig moeten zijn. Dit kan door bepaalde elementen in het plangebied te behouden, zoals bijvoorbeeld de oude eik in het plangebied, of door voorafgaand aan de werkzaamheden alternatieve foerageermogelijkheden te bieden voor de vleermuizen.

6.4 Broedperiode en zorgplicht

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Als dit leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort, is een dergelijk nest strikt beschermd volgens de Wet natuurbescherming. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten.

6.5 Vervolgstappen

- Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming;
- Tref tijdig voldoende mitigerende maatregelen;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis. *Nyctalus noctula*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Brochure Rijkswaterstaat en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

SAB, 2020. Quick scan natuur. Baarn, Troelstralaan. SAB, Arnhem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Zoogdierversamenleving & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites:

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vleermuizenindestad.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl

www.zoogdierversamenleving.nl